

Torah from Around the World

Sjabbat 25 december / 18 tewart 5771
Sidra Sjemot, Sjemot [Exodus] 1:1-6:1
Tanach blz. 10118-9
Haftara: Jesjaja 27:6-28:13, 29:22-23
Tanach blz. 842-843, 847

Rabbijn Rich Kirsten
Directeur, World Union Anita Saltz International Education Center
[Het Engelse origineel](#)
Vertaling: Paula Reisner

“Ik moet dat opvallende verschijnsel eens van dichtbij bekijken. Maar toen de Eeuwige zag dat Mosjee dat ging doen, riep hij hem vanuit de struik” [Sjemot 3:3-4]. ‘Aanwezig te zijn in het moment’ is voor de meesten van ons niet eenvoudig en voor sommigen onder ons resoneert deze uitdaging met een levenslange ADD (‘Attention Deficit Disorder’ oftewel Aandacht Gebrek stoornis’). Is het niet ironisch dat Mosjee, die beroemd is voor het leiden van het Joodse volk tijdens een aantal van onze allerbelangrijkste dramatische historische momenten, zijn bevrijdingsmissie *davka* (“uitgerekend!”) niet begon met een opmerkelijk wonder, maar juist met iets dat op het eerste gezicht nogal alledaags lijkt?

Wat we kunnen leren van onze eerste ontmoeting met Mosjee is zijn eigenschap van oplettendheid; hij is ertoe in staat aanwezig te zijn in het moment en om waarachtig te zien wat er feitelijk gebeurt met deze schijnbaar onbeduidende struik in de woestijn. Alleen als dit duidelijk wordt, roept God naar hem vanuit de struik. Verder leren van Mosjee, dat soms iets wat we ervaren als een alledaags moment in feite een toegangspoort kan zijn naar een buitengewone ontwikkeling. Het gaat dus niet alleen om de draken die men doodt of de Farao’s, die men omver werpt, maar soms is het net zo belangrijk jezelf een halt te kunnen toeroepen, goed kijken, en als we dat doen blijkt er plotseling geen weg meer terug te zijn naar het moment waar we net daarvoor waren.

Het boek Sjemot verschilt van het intense familiedrama van Beresjiet. Dit boek van de Tora geeft ons het verhaal op een breed beeldscherm met een spelersbezetting van honderdduizenden. Hier moet ik iets bekennen: ik schrijf de naam Mosjee, maar ergens weggedrukt in de verborgen hoekjes van mijn kleinburgerlijke Long Island geheugen, blijft Mosjee niemand anders dan Charlton Heston. Vervolgens moet ik natuurlijk denken aan Planet of the Apes... Ik zei het al: het is moeilijk aanwezig te blijven in ’t moment. Als je zoals ik 18 opeenvolgende Pesachs kijkt naar Cecil B. DeMille’s “The Ten Commandments”, dan weet je dat dit zo zijn effect heeft op je voorstelling van dit verhaal. Maar als ik de *masach* (witte bioscoopdoek) uit de Tanach neem, begint mijn verhaal als een

9 jaar oud Chassidisch jongetje, Mosjee genaamd, een 46 jaar oude liberale rabbijn, Rich genaamd, in Machane Jehoeda (de grote niet-overdekte markt in Jeruzalem) beledigt ... een paar uur voor Sjabbat.

Ik was daar om gatkes te kopen (Jiddisj voor lang ondergoed) – nou ja, de stenen flats in Jeruzalem zijn erg koud in de winter! Toen hoorde ik een jong meisje tellen in het Jiddisj... met haar vlechten en lange rok had ze mijn grootmoeder van honderd jaar geleden kunnen wezen in Probuzhna (ooit Oostenrijks Hongarije, ooit Polen en nu Oekraïne). En toen hoorde ik haar de naam van haar broer roepen: “Mosjee” (dit was mijn grootvaders naam) en ik was zo van mijn stuk gebracht, dat ik naar het jongetje keek, lachte en vroeg, “Du redst Jiddisj?”, “Spreek je Jiddisj?” Het jongetje keek me aan en staarde strak in mijn ogen, zei niets en bleef staren. Ik probeerde nog eens met hem te praten, maar hij keek gewoon terug in mijn ogen en bleef stil. Uiteindelijk zag de winkeleigenaar me en zei: “het is hem niet toegestaan met iemand te praten die niet religieus (lees: ultra-orthodox) is.” Zoals we uit deze sidra kunnen leren beginnen onze belangrijkste spirituele reizen soms niet met donder en bliksem, maar met een alledaags moment.

D eze ontmoeting in Jeruzalem, een stad waar het niet ongewoon is dat werelden botsen, bracht me naar de sidra van deze week, Sjemot. In essentie gaat Sjemot over het verlaten van de benauwdheid van Egypte en het uiteindelijk bereiken van de uitgestrekte ruimte van de Sinaï, die wijd is en onmetelijk. Voor ons als progressieve joden weerspiegelt het verlaten van het nauwe keurslijf van het Nijldal ons verlangen, onze opdracht zo u wilt, om open en ‘open-minded’ te zijn. Elke beweging heeft zijn voor- en nadelen. Progressieve joden hebben een onschatbare bijdrage aan het joodse volk geleverd door een doorzichtige religieuze consensus te construeren, die werkelijk mensen van verschillende achtergronden en instellingen accepteert en verwelkomt. Voor velen van ons is de vraag niet hoe we aan tafel moeten zitten met de ‘ander’, maar hoe we aan tafel te zitten met ‘de familie’. Voor ons is de vraag hoe wij als beweging, die zich als pluralistisch definieert, te werk gaat met het streven naar pluralisme als het echt moeilijk wordt dit vol te houden? Ik stel deze vraag, omdat ik persoonlijk altijd geleerd heb van de andere bewegingen.

Van Richard Joel (Modern Orthodox), de president van de Yeshiva University, heb ik geleerd, dat pluralisme betekent dat “ik accepteer dat jij het recht heeft het aan het verkeerde eind te hebben.” Rabbijn Abraham Isaac HaCohen Kook (de geestelijke vader van het religieuze zionisme) onderwees, dat “er veel kamers zijn in het huis van het paleis.” Chaim Nachman Bialik (seculiere zionist), Israëls grootste moderne Hebreeuwse dichter was in staat om zowel zijn bewondering als reserve te erkennen voor de traditionele Talmoedstudent in zijn gedicht *Ha-Matmid*. De Sar Shalom (de eerste Chassidische Belzer Rebbe) onderwees dat *Akshones* (Jiddisj voor koppigheid) inderdaad onze kracht is voor wat het leren betreft en onze zwakte als het gaat om met elkaar overweg te kunnen. Tenslotte heeft Lawrence Kushner (Reform rabbijn in de V.S.) een diepe invloed gehad op mijn *hasjkafa*, dat is mijn beschouwing van de Tora en zeker deze *d’var tora*. Soms vergeten we gewoon dat er zo veel is dat we van elkaar kunnen leren. Maar dat is waar Sjemot om draait: beginnen met een klein moment en beseffen dat er nog veel werk in het verschiet ligt.